

УДК 376.37

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОДОЛАННЯ ДИСЛЕКСІЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ (НА ДОПОМОГУ ПРАКТИКАМ)

Валентина ІЛЬЯНА, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна; ilianavalentyina@gmail.com; ORCID ID 0000-0001-5208-8399; Researcher ID P-8068-2016

Статтю присвячено питанню дислексії в учнів з тяжкими порушеннями мовлення. Метою статті є висвітлення психолого-педагогічно обґрунтованої поетапної методики подолання дислексії у молодших школярів на матеріалі букв українського алфавіту. Порушення читання можуть проявлятися в синдромі тяжких розладів мовлення, а також як самостійне порушення. В практиці прийнято розглядати в кожному конкретному випадку з позицій однієї з вже відомих форм дислексій, як самостійних розладів писемного мовлення. При цьому значна увага приділяється співвідношенню помилок під час читання та роботі над їх усуненням. На основі аналізу психолінгвістичної, логопедичної, лінгвістичної методичної літератури ми дійшли висновку про те, що на сьогодні в логопедичній практиці немає такого методичного інструментарію, в основу якого б було покладено психолінгвістичну модель оволодіння навичкою читання, реалізовану на матеріалі букв українського алфавіту. Водночас цілий спектр вітчизняного науково-методичного доробку останнього десятиріччя складає багату та глибоку базу для цього.

З огляду на те, що виникнення дислексичних помилок є наслідком системного порушення слухових та (або) зорових функцій та операцій загалом, а також недостатнього розвитку міжпівкульної взаємодії, у статті репрезентовано методику навчання, спрямовану на формування цих функцій та операцій під час виконання спеціальних завдань на авторському дидактичному матеріалі. Зміст методики склали розвиток зорового сприймання, уваги, пам'яті та контролю; розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті та контролю; розвиток фонематичних процесів (фонематичних уявлень, звукового аналізу у внутрішньому та зовнішньому планах); розвиток міжпівкульної взаємодії. У статті наведено приклади уроків, сконцентровані навколо окремої літери українського алфавіту. Представлено різноманітний спектр завдань з розвитку, який містить зазначені вище напрями роботи.

У статті представлено новий україномовний матеріал методики, за яким можливо обрати найбільш оптимальний та ефективний шлях корекційної роботи за умов попередньо проведеної діагностики стану сформованості психолінгвістичних компонентів навички читання. Результати апробації наведеної методики засвідчують її високу ефективність насамперед завдяки широкому спектру завдань, спрямованих на подолання механізму порушення, а також гнучкості самої методики. Однак розроблення спеціального науково-методичного забезпечення, спрямованого на подолання означеного розладу, не вичерпує усіх нагальних потреб, що має відповідним чином знайти своє відображення у подальших наукових розвідках.

Ключові слова: дислексія; навчальні труднощі; корекція дислексії; логопедична робота при дислексії.

© Ільяна В., 2021

Valentyna Iliana, Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; ilianavalentyna@gmail.com

Psycholinguistic methodological tools for overcoming dyslexia in students of primary school (to help practitioners)

The article is devoted to the issue of dyslexia in students with severe speech disorders. The purpose of the article is to highlight the psychologically and pedagogically sound step-by-step method of overcoming dyslexia in junior high school students on the material of the letters of the Ukrainian alphabet. Reading disorders can manifest themselves in the syndrome of severe speech disorders, as well as an independent disorder. In practice, it is customary to consider in each case from the standpoint of one of the already known forms of dyslexia, as independent disorders of written speech. At the same time, considerable attention is paid to the ratio of errors during reading and work on their elimination. Based on the analysis of psycholinguistic, speech therapy, linguistic, methodological literature, we came to the conclusion that today in speech therapy practice there is no such methodological toolkit, which would be based on a psycholinguistic model of mastering the skill of reading based on the letters of the Ukrainian alphabet. At the same time, the whole range of domestic scientific and methodological achievements of the last decade is a rich and deep basis for this. Given that the occurrence of dyslexic errors is a consequence of systemic impairment of auditory and (or) visual functions and operations in general, as well as insufficient development of interhemispheric interaction, the article presents training methods aimed at forming these functions and operations during special tasks on the author's didactic material. The content of the method, formed the development of visual perception, attention, memory and control; development of auditory perception, attention, memory and control; development of phonemic processes (phonemic representations, sound analysis in internal and external plans); development of interhemispheric interaction. The article provides examples of lessons centered around a single letter of the Ukrainian alphabet. A wide range of development tasks is presented, each time containing the above areas of work.

The article presents a new Ukrainian-language material of the method by which it is possible to choose the most optimal and effective way of corrective work, under the conditions of preliminary diagnostics of the state of formation of psycholinguistic components of reading skills. The results of approbation of the given technique testify to its high efficiency. First of all, due to the wide range of tasks aimed at overcoming the mechanism of violation, as well as the flexibility of the technique itself. However, the development of special scientific and methodological support aimed at overcoming this disorder does not exhaust all the urgent needs, which should be reflected in further scientific research.

Keywords: dyslexia; reading disorders; learning disabilities; speech therapy for dyslexia.

Актуальність дослідження. Дислексія – це вибіркове порушення здатності до опанування навичками читання та письма при збереженні загальної здатності до навчання. Відповідно до останніх даних Великобританії та США означений розлад спостерігається у 7–11% людей. Вітчизняні дослідження останніх років відзначають, що цей показник значно вище у дітей з тяжкими розладами мовлення. Так, у молодших школярів з вираженими порушеннями мовленнєвого розвитку частота появи стійких розладів читання значно вища, ніж у дітей без мовленнєвих патологій (Ільяна, 2012, Ільяна, 2020 та ін.). З одного боку, це вимагає спеціальної організації навчально-виховного процесу з урахуванням інди-

відуальних особливостей та супутніх розладів, які ускладнюють процес здобуття освіти дітьми з дислексіями, а з іншого – використання спеціальних сучасних україномовних методик, які безпосередньо сприятимуть подоланню означеного розладу. Отже проблема організації логопедичного впливу з метою подолання розладів читання у дітей початкової ланки освіти залишається актуальною та зумовлює необхідність розробки україномовного навчально-методичного забезпечення відповідно до сучасних досліджень.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження склали психологічні та психолінгвістичні фундаментальні роботи, присвячені читанню, як одному з видів писемного мовлення (Виготський, 1996; Ельконін, 1996; Жинкін, 1958; Леонт'єв, 1969; Лурія, 1950 та ін.), а також роботи сучасних дослідників, що опікуються проблемою розладів писемного мовлення та розглядають їх з різних ракурсів (Візель, 2005; Данілавічюте, 1995; Ільяна, 2012; Ковшиков & Глухов, 2007; Корнєв, 1977; Левіна, 2005; Ястребова & Бессонова, 2007 та ін.).

Мета статті. Представити психолого-педагогічно обґрунтовану поетапну методику подолання дислексії у молодших школярів на матеріалі букв українського алфавіту.

Методи дослідження. *Теоретичні:* системний аналіз психолого-педагогічної, нейропсихологічної та лінгвістичної літератури з проблеми дослідження; психолого-педагогічний експеримент; *емпіричні:* вивчення документальних джерел; узагальнення практичного досвіду з подолання порушень читання; спостереження за навчальним процесом молодших школярів; процедури кількісної, якісної та статистичної обробки експериментальних даних.

Результати дослідження. На основі аналізу психолінгвістичної, логопедичної, лінгвістичної, методичної літератури ми дійшли висновку про те, що на сьогодні в логопедичній практиці немає такого методичного інструментарію, в основу якого б було покладено психолінгвістичну модель оволодіння навичкою читання, реалізовану на матеріалі букв українського алфавіту. Водночас цілий спектр вітчизняного науково-методичного доробку останнього десятиріччя складає багату та глибоку базу для цього.

З огляду на те, що виникнення дислексичних помилок є наслідком системного порушення слухових та (або) зорових функцій та операцій загалом, а також недостатнього розвитку міжпівкульної взаємодії (Ільяна, 2020; Тарасун & Скрипник, 2001 та ін.), методику навчання було спрямовано на формування цих функцій та операцій під час виконання спеціальних завдань на авторському дидактичному матеріалі. Необхідно зазначити, що до кожного уроку, сконцентрованому навколо окремої літери українського алфавіту, добрався різноманітний спектр завдань з розвитку, який щоразу містив такі напрями роботи:

- розвиток зорового сприймання, уваги, пам'яті та контролю;
- розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті та контролю;
- розвиток фонематичних процесів (фонематичних уявлень, звукового аналізу у внутрішньому та зовнішньому планах);
- розвиток міжпівкульної взаємодії.

Водночас з метою формування більш повних та стійких уявлень про образ букви, до кожного заняття добиралися спеціальні завдання, під час виконання яких провідним виступав кінетичний та кінеститичний аналізатори.

Розпочинаючи роботу з окремою літерою, логопед мав змогу варіювати та обирати завдання відповідно до наявного рівня сформованості компонентів психологічної структури читання в кожному окремому випадку. Навчання відбувалося як на фронтальних, так і індивідуальних логопедичних заняттях, де основну увагу зосереджували на подоланні первинних порушень. Добір завдань також залежав від того, які аналізатори використано в якості провідної опори. У разі виникнення труднощів логопед мав змогу повторити завдання на наступних заняттях, використовуючи аналогічний матеріал, спрямований на розвиток тих функцій та операцій, які не досягли необхідного рівня.

Наведемо приклади методики, що стануть у нагоді практикам під час роботи, спрямованої на подолання дислексії на матеріалі літер **Aa, Oo, Уу**.

А а

Завдання 1. Розглянути та проаналізувати, з яких елементів складаються друковані велика **A** та маленька літера **a**. Придумати асоціацію, на що вони схожі (за потреби, з допомогою дорослого). Виліпити з пластиліну велику та маленьку букви.

Завдання 2. Із заплющеними очима «надрукувати» у повітрі обриси великої літери **A**, потім – маленької **a**.

Завдання 3. Прописати велику друковану **A**, а потім маленьку літеру **a**, озвучуючи відповідний звук під час написання.

Завдання 4. Знайти вихід з лабіринту (рис. 1).

Рис. 1.

Завдання 5. Відгадати та назвати рельєфні великі та малі літери, провівши по них пальцями руки. Виконати завдання із заплющеними очима (Таблиця 1). (Друковані літери можна зробити рельєфними за допомогою витискання їх зі зворотного боку аркуша).

ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ

Р...КЕТ... ВОД... П...ЗЛ	СОРОК... П...Р...СОЛЯ ЦУКЕРК...
--------------------------------	---------------------------------------

Завдання 11. Обвести зображення, малюючи обома руками одночасно. Розфарбувати його обидві половинки лівою та правою руками (Рис. 2).

Рис. 2

Завдання 12. Знайти у рядках таблиці слова, обвести та прочитати їх (Таблиця 6).

Таблиця 6

КРСТМАКУЗВТАНКСВЛОБАНАНМОРЛДАХИТЬВЦГІВАЗАТХЩ ШПАВІЧСИНБЫГБАКТСЬОВОГОНЬАОЛЖЄОЖАБАОРГЦКЕВІМ САНИРІОУВКАРТАОЛЩІШГНОГАМТСЧІМАСКАЦІЧКПАРАЗАК

Завдання 13. Прослухати ритми, що відповідають наведеним нижче схемам (Таблиця 7). Відтворити ритмічні малюнки, плескаючи у долоні самостійно після наведеного педагогом прикладу. (Один рядок відповідає одному ритмічному малюнку).

Таблиця 7

!!!	!!	!!!	!!
!!	!!!	!!	!!!
!	!!	!!!	

Завдання 14. Прослухати уважно слова. запам'ятати їх. Повторити почуті щойно слова. Дібрати до них узагальнююче слово.

Слова для запам'ятовування: айстра, троянда, ромашка, тюльпан, кульбаба, підсніжник.

Прослухати слова ще раз. Визначити, яка з назв квіток не містить звуку А.

Завдання 15. Послухати речення. Визначити, яке слово не підходить за змістом. Назвати його. Визначити кількість звуків у слові.

Щоліта хочеться цілий день бігати босоніж, спостерігати за метеликами у лузі, не йти до хати до самого вечора, слухати світанкове щебетання пташок, ловити сніжинки.

Завдання 16. З-поміж запропонованих картинок обвести ті, назви яких містять голосний звук А. Завдання виконувати із надутими щічками. (Завдання має виконуватись без опори на слухове сприймання).

ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ

Предметні зображення: абрикос, яблуко, огірок, груша, помідор, вишні.

Завдання 17. Скласти з букв слова. Написати їх та поєднати з картинкою.

УАКБЛ _____	ААБЖ _____
УКАКР _____	ІБЛАК _____

Предметні зображення: булка, курка, жаба, білка.

Завдання 18. Прочитати речення, виправляючи помилки у виділених словах.

Серед **ширак**их полів стояв Вітрячок. **Дили** вітри і Вітрячок з тріском **повертвся**. Південні вітри **навертали** Вітрячка в одну сторону, а північні – в іншу. **Інді** він крутився дуже швидко, іноді повільніше, **оле** ніколи не було так, щоб Вітрячок **стуяв** мирно.

Завдання 19. Дібрати 5–10 слів, які містять звук А. Визначити місце звуку А в кожному слові.

О о

Завдання 1. Розглянути літеру **Оо**. Придумати асоціацію, на що вона схожа (за потреби, з допомогою дорослого). Виліпити з пластиліну велику та маленьку букви.

Завдання 2. Заплющити очі та «надрукувати» у повітрі обриси літери **О**.

Завдання 3. Прописати велику друковану **О**, а потім маленьку літеру **о**, озвучуючи відповідний звук під час написання.

Завдання 4. Знайти вихід з лабіринту.

Завдання 5. Відгадати та назвати рельєфні великі та малі літери, провівши по них пальцями руки (Таблиця 8).

Таблиця 8

А о а О А о А а о а О А а О А о а А О а О а

Завдання 6. Прочитати склади спочатку зліва направо, а потім справа – наліво (Таблиця 9).

Таблиця 9

ОО ОА ОУ ОЕ ОИ ОІ
оо оа оу ое ои оі

Завдання 7. Обвести у таблиці усі літери **О**, рухаючись поступово зліва направо рядок за рядком (Таблиця 10).

Таблиця 10

РАОУАПШАПОРНІАЖОХІАФАЧИЯЮАЖАЄІАИНКТАХСОУОАСІОТЦУ- ПАЛОДОАТИОВРАФОАЯЩАОТЬВБАЖИТАНОУРАЄОЖІИОТОСАРТИО- ВАИОЗНОАЛПОУЗФЧРФЖАХЗОЛОЇОЖАЛОБАТИОСЯБАЮАУНАФ- ЦАЙОШОГКХІЄЮБДАЛОШОНГТРАЬИМОАИЧАГНОУПАОИІВОМ- ЧИОСПАРУЕВОІГФАЦМРСОУШАРОВОЛІОДГКАОМИОВТАОРКІАФРІ- АОЯМОВАЧОХДІОЖАОЬЮБАОАОЩОЛНАОВЦУАЧІБЯФАГЩ
--

Завдання 8. Обвести у таблиці усі літери **о**, рухаючись поступово зліва направо рядок за рядком (Таблиця 11).

Таблиця 11

оарокгронпеаопмиадожзаоьатимоасчяіафацуайоаікахіазщаоаобаяаюмиосчтаєвол-діоачитьогелшаповиміофуяйчаідожзахіоеабаеіцолажпозаоовсаматіаьфаячасіао-цайнагазозщаєїахдожеабобаущофьятамсапхіговтраолкдіаячсмиьблоцеуносмоат-млалбвдрпажолоазазонааоауеочіаоіапоекопрпаоваждодопрпннгшщазхошцаєжд-жлоиришатоаргмроасаоаяачсоскларполиотириовависакуці

Завдання 9. Протягом однієї хвилини уважно роздивитися надруковані у таблиці літери та запам'ятати їх розміщення (Таблиця 12). Закрити таблицю-зразок. Через 15 с. відтворити їхнє розташування по пам'яті у порожній таблиці.

Таблиця 12

о	0	0
0	о	0
0	0	о

Завдання 10. Прочитати слова, вставляючи пропущені літери **О**. запам'ятати їх. Через 15 с. назвати прочитані слова. За потреби можна повторити виконання завдання.

М...Л...К... С...НЦЕ Р...ЗЕТКА	К...РАБЕЛЬ В...ВК К...Л...Б...К
--------------------------------------	---------------------------------------

Завдання 11. Обвести зображення, малюючи обома руками одночасно. Розфарбувати його обидві половинки лівою та правою руками (Рис. 3).

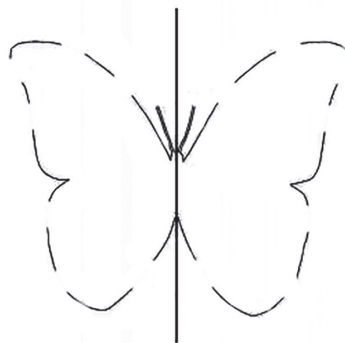

Рис. 3

Завдання 12. Знайти у рядках таблиці слова, обвести та прочитати їх (Таблиця 13).

Таблиця 13

КРСТУЗВСГОРОБЕЦЬВАНАНМОРЕЛДБУДИНОКИТЬВЦГІТХЩ
ШПАВІЧСОБАКАБЬГБАКТСЬЗОЛОТОАОЛЖЕОЖАБОРЦКЕВ
СОНРЮОВКАРТОПЛЯЛЩШГНМТСЧІМЦІЧКПАДЖОСХЛЄІЗЗА

ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ

Завдання 13. Послухати ритми, що відповідають наведеним нижче схемам (Таблиця 14). Відтворити ритмічні малюнки, плескаючи у долоні самостійно після наведеного педагогом прикладу. (Один рядок відповідає одному ритмічному малюнку).

Таблиця 14

!!! !! !!	!!! !! !!
!! !!! !!	!! !!! !!
!! !!!	!! !!!

Завдання 14. Послухати уважно слова. запам'ятати їх. Повторити почуті щойно слова.

Слова для запам'ятовування: *сонце, вітер, дощ, сніг, град, туман, буревій, блискавка.*

Прослухати слова ще раз. Визначити, які з них містять звук О.

Завдання 15. Прослухати слова. Визначити яке слово зайве. Скласти звукову схему до цього слова.

Автобус, тролейбус, трамвай, велосипед, електричка, колесо, літак, потяг.

Завдання 16. Серед запропонованих картинок обвести ті, назви яких містять голосний звук О. Завдання виконувати із надутими щічками. (Завдання має виконуватись без опори на слухове сприймання).

Предметні зображення: *колесо, листя, синиця, вовк, перець, диня, котик, банани.*

Завдання 17. Скласти з букв слова. Написати їх та поєднати з картинкою.

ОРОВАН _____	НЦЕОС _____
ПОРОК _____	ОБЕН _____

Предметні зображення: *огірок, небо, сонце, ворона.*

Завдання 18. Дібрати 5–10 слів, які містять звук **О**. Визначити місце звуку **О** в кожному слові.

Завдання 19. Поділити текст на окремі речення. Розставити крапки в кінці кожного речення. Прочитати виразно. Переказати прочитане.

Завтра осінь канікули закінчуються час збиратися до школи я складаю до рюкзака новий пенал та зошити, а думки скачуть між веселими літніми спогадами та зустріччю із друзями мама прасує мою вишиванку і дивиться телевізор тато ще працює кіт спить на моєму ліжку іноді підглядаючи за мною скляна куля загорілася блиском на підвіконні від останніх променів і ось сонце вже сховалося за обрій прощавай літечко до зустрічі наступного року

У у

Завдання 1. Розглянути та проаналізувати, з яких елементів складаються друковані велика **У** та маленька літера **у**. Придумати асоціацію, на що вони схожі (за потреби, з допомогою дорослого). Виліпити з пластиліну велику та маленьку букви.

Завдання 2. Заплющити очі та «надрукувати» у повітрі обриси великої літери **У**, потім – маленької **у**.

ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ

Завдання 3. Прописати велику друковану, а потім маленьку літеру **У** у, озвучуючи відповідний звук під час написання.

Завдання 4. Знайти вихід з лабіринту.

Завдання 5. Відгадати та назвати рельєфні великі та малі літери, провівши по них пальцями руки (*Таблиця 15*). Виконати завдання із заплющеними очима.

Таблиця 15

У у У о А У а О у А у о У о О а у А У у а о у О

Завдання 6. Обвести у таблиці усі літери **У**, рухаючись поступово зліва направо рядок за рядком (*Таблиця 16*).

Таблиця 16

РАОУАПШУАПРНУЙУАЖХІАФАЧУИУЯЮУАЖАЄІАИУНКТАХУУСОУА-
СІИУТУЦУПАЛДАТИВРУАФАЯЩУАТЬВУБАЖИТАНОУРАЄЖИИТСАРУ-
ТУИВАИЗНОАЛПЖАХЗОЛІУЖАЛУБАТИСЯБАЮУЯАУНАФЦАЙУЩУГ-
КХІЄУЮБҀУБДАЛОШНГУТРАУБІОУМАУИЧАУГНУПАУИУВМУЧИУ-
УСПУАРУЕВІГФАЦУМРСОУШАРОВУЛІДГКАМИУВТАОРКІАФРІАЯУМ-
ВУАЧХДІЖАБЮБАУАОЩУЛНАОВЦУАЧУІБУЯФАГУЩ

Завдання 7. Обвести у таблиці усі літери **у**, рухаючись поступово зліва направо рядок за рядком (*Таблиця 17*).

Таблиця 17

оароукгрпунеаупумиаудджаоуатимаусчяіуфацуайіаікаіхіуазуцааоубаяуаюми-
усчтаєвлудіачиутьогоулшапуувиміфуйячуаідджахіеабаєіцоулажпузавусамуаті-
аьфауячасіацауйнагазуузщаєіуахдужеаббаущофьятуамсапхіговтураоулкдіуаячу-
суміублцеунсмуоатмлалубвдурупаужулазазнааауеучіаіапуоекппрауоважддоп-
рпунгшущазхущаежуджлуоириушуатоаргумроаауаяачусускглаурпоулитируа-
висакуціучяйхжулароьибудпаюмуаджастьяуацауояйщю

Завдання 8. Протягом однієї хвилини уважно роздивитися надруковані у таблиці літери та запам'ятати їх розміщення (*Таблиця 18*). Закрити таблицю-зразок. Через 15 с відтворити їхнє розташування по пам'яті у порожній таблиці.

Таблиця 18

у	У	у
У	у	У
у	У	у

Завдання 9. Прочитати слова, вставляючи пропущені літери **У**. Запам'ятати їх. Через 15 с назвати прочитані слова. За потреби можна повторити виконання завдання.

Л...НА СЕК...НДА ПОЛ...НИЦЯ	В...ДКА К...РКА ПОС...Д
-----------------------------------	-------------------------------

Завдання 10. Обвести рисунок, малюючи обома руками одночасно (Рис. 4).

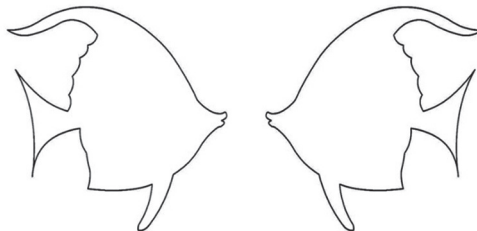

Рис. 4

Завдання 11. Знайти у рядках таблиці слова, обвести та прочитати їх (Таблиця 20).

Таблиця 20

КРСБУДКАТУЗВСВРИБАФМОРКВАЛТЬВЦГКУРКАІТХЩЦХВФІ ШПКІТАВІЧБЪБАТОТСЪАОЛЖЄОДОРОГАЦКЕВПОЛЕМЛООЮ РЮУВОЛІСЩШИНАГМТЧАСІЦЧКОРОВАФЦПАРТАЗАКБЮГТ
--

Завдання 12. Прослухати ритми, що відповідають наведеним нижче схемам (Таблиця 21). Відтворити ритмічні малюнки, плескаючи у долоні самостійно після наведеного педагогом прикладу. (Один рядок відповідає одному ритмічному малюнку).

Таблиця 21

! !!! ! ! !!! ! !!! !!! ! !!! !!! ! !! !!! !!

Завдання 13. Прослухати уважно слова, запам'ятати їх. Повторити почуті щойно слова. Дібрати до них узагальнююче слово.

Слова для запам'ятовування: *клен, береза, бузок, ялина, сосна, дуб, верба.*

Прослухати слова ще раз. Визначити, які з них містять звук **У**. Скласти до кожного слова звукову модель.

Завдання 14. Серед запропонованих картинок обвести ті, назви яких містять голосний звук **У**. Завдання виконувати із надутими щічками. (Завдання має виконуватись без опори на слухове сприймання).

Предметні зображення: *буряк, полуниця, ананас, клубок, морква, жолуді, сумка, літак.*

Завдання 15. Скласти з букв слова та записати їх.

У С П _____	Р Я Б К У _____
У А С М К _____	Ж В У _____
О Ж Л У Ь Д _____	С А В У _____

Завдання 16. Прочитати текст, виправляючи помилки у виділених словах. Переказати прочитане.

У дворі **галяли** Наталочка та Данилко. Раптом діти **пичули** писк біля куща **малуни**. У сухих гілочках застрягло маленьке **курчатко**. Наталочка та Данилко дістали курча та **відпустили** на травичку. **Похнасте** маля запищало та побігло до мамі-квочки.

Завдання 18. Дібрати 5–10 слів, які містять звук **У**. Визначити кількість звуків у кожному слові, а також розташування звуку **У**.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Поетапна система корекційного впливу, спрямована на формування зорових та слухових функцій і операцій, а також на розвиток міжшкільної взаємодії, розроблена з урахуванням первинної ланки порушень та найбільш збережених психологічних структур дасть можливість досягти значних результатів у подоланні розладів читання у молодших школярів. Новий україномовний матеріал методики – це, перш за все, той необхідний інструментарій, за яким можливо обрати найбільш оптимальний та ефективний шлях корекційної роботи, за умов попередньо проведеної діагностики стану сформованості психолінгвістичних компонентів навички читання. Результати апробації наведеної методики засвідчують її високу ефективність перш за все завдяки широкому спектру завдань, спрямованих на подолання механізму порушення, а також гнучкості самої методики.

Однак розробка спеціального науково-методичного забезпечення, спрямованого на подолання означеного розладу, не вичерпує усіх нагальних потреб. Зважаючи на активну позицію сучасної спільноти батьків, у сім'ях яких є діти з дислексією, та педагогів класів з інклюзивною формою навчання гостро постає і ряд інших питань, таких як: супровід в освітньому просторі дитини із дислексією, особливості оцінювання письмових робіт під час навчання, форми та види контролю, необхідні час та кількість завдань на уроках, форми виконання домашніх робіт, використання різних видів допомоги під час усього навчального процесу, психологічний супровід дітей та ін.

Зміщення акцентів з виключно корекційного впливу на забезпечення спеціальних умов дасть можливість вільно здобувати освіту, незважаючи на будь-який рівень складності дислексії. Саме це є вкрай актуальним на сьогодні і потребує відповідного науково-методичного доробку. Означений спектр не розв'язаних питань складатиме коло наших подальших наукових пошуків найближчим часом.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Льяна В.* (2012). Технології визначення особливостей рецептивної діяльності у контексті попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання*, 3, 6–10.
2. *Льяна В.* (2020). До проблеми вивчення механізму дислексії у здобувачів освіти початкової ланки з тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 17, 44–60.
3. *Вьготський Л. С.* (1996). *Мышление и речь*. Москва: Лабиринт. 414 с.
4. *Эльконин Д. Б.* (1995). *Психологическое развитие в детских возрастах: избр. психол. тр.* Москва: Изд-во Междунар. пед. академии. 224 с.

5. *Жинкин, Н. И.* (1958). Механизмы речи. Москва : Изд-во АПН, 371 с.
6. *Леонтьев, А. А.* (1969). Язык, речь, речевая деятельность. Москва: Просвещение. 289 с.
7. *Лурия, А. Р.* (1950). Очерки психофизиологии письма. Москва : Изд-во АПН РСФСР, 83 с.
8. *Визель Т. Г.* (2005). Основы нейропсихологии. Москва : АСТ. 384 с.
9. *Данилавічюте, Е.* (1997). Корекція фонемографічних помилок в учнів з дитячим церебральним паралічем. Дефектологія, 2, 29–34.
10. *Ковшиков, В. А., & Глухов, В. П.* (2007). Психолінгвістика. Теорія речевої діяльності. Москва: Астрель. 318 с.
11. *Корнев, А. Н.* (1997). Нарушения чтения и письма у детей (диагностика, коррекция, предупреждение). Санкт-Петербург : МиМ, 286 с.
12. *Левина, Р. Е.* (2005). Нарушение речи и письма у детей: избранные труды. Москва: АРКТИ. 221 с.
13. *Ястребова, А.В. & Бессонова, Т.П.* (2007). Обучаем читать и писать без ошибок: комплекс упражнений для работы учителей-логопедов с младшими школьниками по предупреждению и коррекции недостатков чтения и письма. Москва : АРКТИ, 358 с.
14. *Тарасун В.В. & Скрипник Т.В.* (2001). Сукцесивні та симультанні синтези і їх значення для формування навчальних здібностей і навчальної діяльності. Практична психологія і соціальна робота, 8, 27–37.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. *Iliana, V.* (2012). Tekhnolohii vyznachennia osoblyvosti retseptivnoi diialnosti u konteksti poperedzhennia dysleksii u ditei z porushenniamy movlennievoho rozvytku [Technologies for determining the features of retceptive activity in the context of preventing dyslexia in children with speech disorders]. Defektolohiia. Osoblyva dytyna: navchannia ta vykhovannia – Exceptional child: teaching upbringing, 3, 6–10. [in Ukrainian].
2. *Iliana, V.* (2020). Do problemy vyvchennia mekhanizmu dysleksii u zdobuvachiv osvity pochatkovoi lanky z tiazhkymy porushenniamy movlennia [To the problem of studying the mechanism of dyslexia in primary school students with severe speech disorders]. Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy – Education of persons with spetial needs: ways of development, 17, 44–60. [in Ukrainian].
3. *Vygotskij, L. S.* (1996). Myshleniye i rech [Thinking and speech]. Moscow: Labirint. 414 p. [in Russian].
4. *Elkonin, D. B.* (1995). Psikhologicheskoye razvitiye v detskikh vozrastakh: izbr. psikhol. tr. [Psychological development in childhood]. Moscow: Izd-vo Mezhdunar. ped. akademii. 224 p. [in Russian].
5. *Zhinkin, N. I.* (1958). Mekhanizmy rechi [Mechanisms of speech]. Moscow : Izd-vo APN, 371 p. [in Russian].
6. *Leontyev, A. A.* (1969). Yazyk. rech. rechevaya deyatelnost [Language. speech. speech activity]. Moscow: Prosveshcheniye. 289 p. [in Russian].
7. *Lurija, A. R.* (1950). Ocherki psihofiziologii pisma [Psychophysiology writing essays]. Moscow : Izdatelstvo APN RSFSR, 83 p. [in Russian].
8. *Vizel', T.* (2005). Osnovy nejropsihologii. [Fundamentals of Neuropsychology]. Moscow : AST. 384 p. [In Russian].

9. *Danilavichyute, E. (1997). Korektsiya fonemografichnih pomilok v uchniv z dityachim tserebralnim paralichem [Correction of phonemic errors in students with cerebral palsy]. Defektolohiia. – Defectology, 2, 29–34. [in Ukrainian].*
10. *Kovshikov, V. A., & Gluhov, V. P. (2007). Psiholingvistica. Teoria rechevoj dejatelnosti [Psycholinguistics. Theory of speech activity]. Moscow: Astrel. 318 p. [in Russian].*
11. *Kornev, A. N. (1997). Narushenie chteniya i pisma u detej (diagnostica, korekcija, predupregdenie) [Violations of reading and writing in children (diagnosis, correction, prevention)]. Sankt-Peterburg : MiM, 286 p. [in Russian].*
12. *Levina, R. E. (2005). Narusheniye rechi i pisma u detey: izbrannyye trudy. [Speech and writing disorders in children: selected works]. Moscow: ARCTICS. 221 p. [in Russian].*
13. *Yastrebova, A.V. & Bessonova, T.P. (2007). Obuchayem chitat i pisat bez oshibok: kompleks uprazhneniy dlya raboty uchiteley-logopedov s mladshimi shkolnikami po preduprezhdeniyu i korrektsii nedostatkov chteniya i pisma [We teach to read and write without mistakes: a set of exercises for teachers-speech therapists to work with younger students to prevent and correct reading and writing deficiencies]. Moscow : ARCTICS, 358 p. [in Russian].*
14. *Tarasun V.V. & Skrypnyk T.V. (2001). Suktsesyvni ta symultanni syntezy i yikh znachennia dlia formuvannia navchalnykh zdibnostei i navchalnoi diialnosti [Successive and simultaneous syntheses and their significance for the formation of learning abilities and learning activities]. Praktychna psykholohiia i sotsialna robota – Practical psychology and social work, 8, 27–37. [in Ukrainian].*